

Milyen könnyű, hogy vétkezem

*Mennyi jó ember, istenem.
És mindnek anyja, apja volt.
Nézték a televíziót.
Ültek az értekezleten.*

*Milyen könnyű, hogy vétkezem.
Hogy a bírám magam vagyok.
Mint a példázatban a pók,
nem tudom, csak elkövetem.*

*S mennyi lyuk a véletlenül.
Milyen szabályos kartonok.
Micsoda urak, asszonyok.
Milyen rövid történelem.*

*Egy cukor? Kettő? Üresen?
Uram, akkor sem ihatok.*

MARKÓ BÉLA

VÁZLATOK EGY MÁSIK KORBÓL

Ars poetica

A megpattintott erkélyajtón berepült egy kövér dongólégy hozzám, és most lankadatlanul fogyókúrázik körbe-körbe a délutáni csendben. Cickakkban repül a mennyezet alatt, a sarkokat fürkészi, majd odaverődik az ablakhoz, leereszkedik, padlóközelen köröz, de nem nyughat egy pillanatra sem, zúg idegesítően a szobának csúfolt, cellányi méretű helyiségben, és nem hagy dolgozni. Nem hagy írni. Nem hagy gondolkozni. Lassan gyűlölni kezdem, s mert kiváltotta belőlem az igazságtalan gyűlöletet, hát még jobban gyűlölöm. Lusta vagyok még felállni, hogy agyoncsapjam egy újsággal vagy folyóirattal, de érik bennem az elhatározás. A dongólégy csak kering, és jól tudom, nem pimaszul, csupán kétségbeesetten, mert ki szeretne menni, a rést keresi, ahol bejutott, s amit nem bír újra felfedezni. Aztán egyszerre elpárolog belőlem a nevetséges dühöcske. Figyelni kezdem. Miért nem áll ez meg? Miért nincs annyi esze, hogy próbálja felmérni a helyzetet, tájékozódni, higgadtan megítélni, hogy merrefelé is kell keresgélnie? Nem sokat tudok ezekről az acélkék rovarokról, fogalmam sincs, hogy melyik érzékszervük fejlett, melyik csökevényes, milyen a látásuk, hallásuk, tapintásuk. A szaglásukról sejtem, hogy kitűnő lehet, mert a romlás bűzére messziről odasereglenek. De hát valamilyen kicsinyke támpontot mégiscsak nyújt a megnyitott ajtó még egy dongólégy érzékeinek is, arrafelé több a fény, meg-megrebben a levegő is a bujkáló huzattól, a nyár illata is erősebb a megmenekítő kijárat körül. Ám a

kíváncsiságáért bűnhődő és most az életéért röpködő behemót nem hajlandó megállni. Nem bizony, mert mit ér az okosság, mit a megfontoltság, ha közben mozdulatlan az Isten teremtménye, tehát kiszolgáltatott a rá leselkedő veszélyeknek, fecskének, tenyérnek, légyecsapónak? Úgy talán könnyebb lenne, így biztonságosabb, gondolja, ha másképpen nem, beléivódott ösztöneivel. Mérhetetlen ostobasága és energiapazarlása mögött fajtájának sok-sok tapasztalásból kifejlesztett ravaszsága rejlik. Fáradhatatlanul kutatja hát az ajtórest, aztán nagy későre, a véletlenek törvénye alapján, meg is találja, és kihussan rajta. Egyedül maradok a füledt délutánban. Elmúlt a haragom, megkíméltem egy életet. Hogy kártékony életet? Az én dolgom-e vajon megítélni? Ülök íróasztalomnál szinte-szinte mozdulatlanul, de jár az agyam felhúzott óráként, keresem a kapaszkodót, nagy-nagy energiapazarlással keresem az ajtónyílást ki a nyárba, ahol megpihenhetek.

Örök dolgok között

Házunk elé, a szeleburdi kőrtefák és almafák közé valahonnan idetévedt két komor fenyő is. Lábujjaitak nem sanyargatja szűk sziklaciapó, kedvükre nyújtózhatnak a dús televényben, ficánkolhatnak nekik is a meleg dombvidéki szélben, mégsem teszik, állnak egyenes derékkal, méltóságteljesen. Annyi jelképpel terhesek, annyi jó és rossz vers énekel róluk lelkesen, mit is tehetnének! Állnak. Hallgatnak. Egyformák télen is, nyáron is. Legalább innen, az ablakból, húsz—harminc méter távolságról, ahonnan alig-alig észlelni az új hajtásokat. Az ághegyeken kiütköző élesebb színek bátortalanul beleolvadnak az idők változására látszólag érzéketlen fa dörmögő zöldjébe. Elkoptatott szimbólumokba nehéz friss tartalmat beleálmodni, sokáig még a fenyő szót is irtóztam leírni, nemhogy példabeszédet kerekíteni róla. De mert rálátok nap mint nap, s mert néma gőgjeivel ingerel, lassan figyelni kezdem. Nem a téli fenyőt. Nem azt, amelyik a csontvázra szégyenülő kőrtefák, almafák között felemeli változatlan sörényét, amikor lehull a hó. Annak a leckéjét réges-rég megtanultam, töprengve, irigykedve, be-behavazott akarattal. A tavaszi, a nyári fenyő csúnyasága a megindító! Aki télen tündökölt, tavasz jöttére gyanakvóan elkomolyodik. A kőrtefák, az almafák az első enyhébb leheletre megbolydulnak, s nekiszabadultan rügzenni, levelezni, virágozni kezdenek, hogy aztán az április végi fagy kegyetlenül végigverjen rajtuk, makulátlan szirmaikat sárba tiporja. Minden évben lelkenedezve elhiszik a tavaszt, s szinte minden évben beléjük mar a visszasettenkedő tél, de aztán harsogva, mindent feledve szaladnak a nyárba. A fenyők óvatosan, külsejükkel semmit el nem árulva az éltető nedvek belső viharáról, ott állnak továbbra is mozdulatlanul. Ablakomból hiába nézem őket, hiába figyelem lombjukat, nem mutatják, hogy nyár van-e vagy tél. Nem hajtanak fejet a télnek, nem tudnak lelkesedni sem, ha jó a tavasz. Más időben élnek, mint a többiek. Saját időben. Növényi létüket átmenekítették az örök dolgok közé, nem a fűnek, nem a többi fának a rokonai, hanem a kőnek, a földnek, a napnak, a holdnak. Sajnáljam-e, szeressem-e őket? Lelkesedjem-e értük, akik nem tudnak lelkesedni? Pedig közelről, egészen közelről halványzöld rügyek remegnek a túlevelek között. Sebezhető, zsengek, törekenyek. Az egész fa egyetlen görcsös, iszonyú erőfeszítés, hogy örökzöldjével eltakarja ezt a változást. Micsoda szenvedés, micsoda tapasztalás súghatja neki, hogy ne bízzon bennünk?

A test gyalázata

Szabad-e ugyanazzal a kézzel tapintani a fémet és a fát? A hideg fűrészelés és a fényes búkkhasábot. A földet és a vizet. A fűvet és a férget. Szabad-e ugyanazzal a kézzel kotorászni a csirke gőzölgő zsigerei között, majd higgadtan rendezgetni hűvös papírokat? Szabad-e ugyanazzal a szájjal érinteni nyakadat, melledet, ágyéködat, aztán kenyeret, húst,

gyümölcsöt falni vele? Ugyanazzal a testtel szeretni téged és másokat is? Pecsétet hagy egyszer bőrömn az alma leve, fogaid is meglátszanak rajta, kezemen ott lesznek a vas, a bor, a könny lemoshatatlan foltjai. Egy mosolygó gyermekarc s egy lecsapott szúnyog nyomai. Ronggyá válik a kezem. Szétszaggatott hernyónál is utálatosabb lesz a szájam. Miért nem tudhatom, mire való vagyok? Miért nincs külön kezem a harapófogónak? Külön szájam a keserű pocsoljának. Külön szívem bátornak lenni. Külön torkom gyáván nyüszíteni. Vagy csak én vagyok vak, én vagyok süket, teremtőm?

Állatkert

Ez a kis csimpánz itt született a ketrecben. Már-már emberi tekintettel figyel, kivillantja vérpiros ínyét, vinnog, vigyorog. Tenyerén rózsás a bőr, pontosan olyan, mint a csecsemőké. Ha valamilyen szerencse folytán elkerülhetne a dzsungelbe, s ha ott nem pusztulna el, hanem kínnal-bajjal megszokná a szabadságot, akkor napestig ide-oda szökellne a fákon, édes gyümölcsökkel csillapítaná az éhét, s társaival összebújva aludna a trópusi csillagzatokat himbáló ég alatt. De tele van fémekkel a világ, s amikor körme egy elhullott, rozsdás szerszámhoz koccanna véletlenül, fájdalmas nosztalgiával nyilallna belé a rácsok emléke. A hideg és sima rudaké, amelyek már nem a rosszat, csak a megismerés egykori szédületét idéznék. Egy-egy szürke szikla tapintása a ketrec betonjának érdekességéhez hasonlítana. Zavaros pocsolókból az itatóvályú lepedékes vize villanna feléje. S mindezt anyja bundájának forró illata lengené be felejthetetlenül. A rács mögött sínylődő s a látogatóktól tökmagot, kekszet, cukorkát kunyeráló kis állat nem tudja, micsoda fájdalmak hasogatnák, ha egyszer végre boldog lehetne. Ám nem lehet boldog, s ami még szörnyűbb, hogy emiatt már igazán boldogtalan sem lehet soha.

1988.

SZÉLES KLÁRA

Szonett-alakú lélegzetvétel

— avagy: áldemokráciák költői emlékművei

*A szonett ezüst szelencéje illik
metszett arcához, szabályhoz szabály.*

(Bertók László: A költő, 1987.)

*mozogj szonett s te sánta láb
mielőtt a tövig tapos
szakadjon a nincsen-tovább
egéről a negyven-napos*

(Bertók László: Mintha gyorsan eloltanánk,
1989.)

„Gyömöszöljük be csúnya szavainkat, esetlen mozdulatainkat a szonett vulkánfíber bőröndjébe, a szonett megvasalt ládikájába, a szonett rokkó ékszerdobozába!... A vonatfülke is szonett. A kivilágított lépcsőház is szonett. A fürdőkád is szonett... A madárfészek” is szonett... Minden, ami zárt, ami körülhatárolt, ami különválasztható.”

(Markó Béla: Rövid, korszerűtlen kiáltvány, 1989.)